

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та світової літератури
імені професора Олега Мішукова

ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ
НАВЧАННІ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка другого курсу
магістратури групи 251-М денної форми
навчання

Спеціальності 014 Середня освіта, 014.021
Англійська мова і література

Освітньо-професійної (наукової) програми
магістр

Ільєнко Аріна Сергіївна

Керівник: канд. філол. н., доцентка
кафедри англійської філології та світової
літератури імені Олега Мішукова

Базилевич Наталія Вікторівна

Рецензент: учитель вищої кваліфікаційної
категорії, учитель-методист, заступник
директора з навчально-виховної роботи
Херсонської гімназії № 6

Радецька Ірина Валентинівна

Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ	5
1.1. Теорія множинного інтелекту як новаторська теорія пізнання інтелекту людини	5
1.2. Методи, цілі та прийоми у контексті навчання англійської мови	12
1.3. Формування іншомовної граматичної компетентності та класифікація вправ.....	16
РОЗДІЛ 2. ПЛАНУВАННЯ УРОКУ ЗА ТЕОРІЄЮ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ	22
2.1. Розробка системи рецептивних вправ для розвитку граматичних навичок з урахуванням типів інтелекту	22
2.2. Репродуктивні вправи, спрямовані на розвиток навичок і вмінь використання граматики з урахуванням типів інтелекту	28
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

Актуальність. Наразі у сучасній системі освіти постає питання про вдосконалення та осучаснення навчального процесу. І одна з актуальних проблем - це складнощі у сприйнятті, запам'ятовуванні і засвоєнні нової навчальної інформації. Буває, що хтось сприймає новий навчальний матеріал швидше, а комусь необхідно більше часу та зусиль. Традиційні методи та прийоми навчання не завжди мають високу ефективність по відношенню до кожного учня. Якщо учень зіштовхується з труднощами у сприйнятті нового навчального матеріалу, це не означає, що він не має здібностей до того чи іншого навчального предмету, це означає, що він потребує особливого підходу враховуючи його інтелектуальні особливості і спосіб мислення.

Дослідженням теорії множинного інтелекту займався Т. Армстронг. Вивченням методики викладання іноземних мов займалися такі науковці як С.Ю. Ніколаєва, Н.Л. Склярєнко, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, М.Л. Писанко, О.П. Петрашук, С.П Шатілов та інші.

Зв'язок з темою кафедри: Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі. 0117U003763

Мета нашого дослідження полягає у розробці вправ для граматики англійської мови спираючись на теорію про множинний інтелект.

Поставленій меті відповідають такі **завдання**:

1. Визначити поняття «множинний інтелект».
2. Розглянути поняття «методи», «цілі» та «прийоми» у контексті навчання англійської мови.

3. Охарактеризувати процес формування іншомовної граматичної компетентності та розглянути класифікацію вправ.

4. Розробити системи рецептивних вправ для розвитку граматичних навичок з урахуванням типів інтелекту.

5. Створити репродуктивні вправи, спрямовані на розвиток навичок і вмінь використання граматики з урахуванням типів інтелекту.

Об'єкт дослідження – процес навчання граматики англійської мови.

Предметом дослідження є специфіка навчання граматики англійської мови з урахуванням використання теорії множинного інтелекту.

Методи дослідження. У нашій роботі були використанні методи аналізу, узагальнення теоретичних матеріалів для визначення сутності основних засад методики навчання англійської мови; емпіричний метод для пояснення важливості використання теорії множинного інтелекту під час навчання граматики англійської мови.

Наукова новизна роботи полягає у розробці системи рецептивних та рецептивно-репродуктивних вправ для розвитку граматичних навичок з урахуванням типів інтелекту.

Практичне значення роботи. Отримані результати можуть бути використані на семінарських заняттях з курсу «Лінгводидактика в загальних та спеціальних закладах середньої освіти», а також на уроках англійської мови у старших класах у загальних закладах середньої освіти

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ

1.1. Теорія множинного інтелекту як новаторська теорія пізнання інтелекту людини

Кожна людина по-своєму унікальна. Хтось полюбляє одне, віддає перевагу чомусь іншому, хтось має талант та схильність до гуманітарних наук, а хтось продуктивно розвивається у технічній сфері. Так само люди відрізняються і своїм мисленням та способом сприйняття нової інформації.

У контексті цього питання ми розглянемо теорію множинного інтелекту, яка була розроблена доктором Говардом Гарднером, професором Гарвардського університету. У цій теорії він висвітлює ідею, що людина може мати вісім інтелектів, які взаємодіють між собою. Він представив ідею нового бачення людського інтелекту. У своїх дослідженнях Говард Гарднер висунув теорію, що люди можуть мати вісім типів інтелекту, які можуть розвиватися [8, с.102-103].

Теорія Гарднера є важливою для навчання, так як учні зазвичай навчаються по-різному. Саме ця теорія допомагає пояснити відмінності під час навчання [10, с.1]. За цією теорією кожен учень має свій комплексний тип інтелекту та способи розуміння та засвоєння матеріалу [1, с. 110].

Говард Гарднера виділяє вісім типів інтелекту: лінгвістичний (linguistic), логіко-математичний (logical-mathematical), тілесно-кінестетичний (bodily-kinesthetic), музичний (musical), міжособистісний (interpersonal), внутрішньоособистісний (intrapersonal), візуально-просторовий (spatial/visual), натуралістичний (naturalist) [12, с.133-135].

Лінгвістичний інтелект пов'язаний з мовою, мовленням, читанням, письмом. Учні, у яких розвинений цей тип інтелекту, схильні захоплюватися письмом, читанням, вони є гарними оповідачами, вони вміють виражати свої думки зрозуміло та доступно [10, с.6].

Логіко-математичний тип інтелекту пов'язаний з обчисленнями, виконанням математичних дій. Власники цього типу інтелекту можуть бути організованими та можуть слідувати за графіками та розкладами [10, с.7].

Тілесно-кінестетичний інтелект пов'язаний з залученням рухів, фізичних активностей [10, с.8].

Візуально-просторовий інтелект пов'язаний зі здатністю сприймати інформацію візуально. Люди з цим типом інтелекту мають чутливість до кольору, форми, вони вміють вирішувати задачі пов'язані з простором [12, с.135].

Музичний інтелект пов'язаний з відчуттям ритму, висоти, тону. Люди, яким притаманний цей тип інтелекту, добре сприймають та запам'ятовують звуки [10, с.7-8].

Міжособистісний тип інтелекту пов'язаний із взаємодією з іншими людьми. Люди з міжособистісним інтелектом схильні бути лідерами, люблять працювати у групах, мають здатність розуміти почуття та мотиви інших [10, с.4].

Внутрішньоособистісний тип інтелекту більш пов'язаний із самою особистістю. Часто люди з таким типом інтелекту віддають перевагу працювати самостійно, вони розуміють власні почуття та мотивацію [10, с.5].

Натуралістичний тип інтелекту має зв'язок з навколишнім середовищем, природою. Люди у яких домінує цей тип інтелекту цінують

світ природи, вони обізнані у класифікацій тварин, рослин тощо, вони турбуються про екологічну ситуацію сьогодення [10, с.9].

У своїй роботі «Multiple intelligences in the classroom» Томас Армстронг описує, як типи інтелекту проявляються в студентів\учнів. У цій роботі він спирається на теорію Говарда Гарднера та звертає увагу, що кожна дитина володіє вісьмома інтелектами і може їх розвивати до певного рівня, але у ранньому віці вона проявляє нахили до певних типів інтелекту. Розглянемо опис здібностей дітей, які мають схильності до певних типів інтелекту, але треба також пам'ятати про те, що багато учнів можуть проявляти схильність до багатьох різних сфер, тому не слід розглядати учня лише у контексті одного типу інтелекту [7, с.32-33].

Томас Армстронг розглядає вісім типів навчання для учнів з різними типами інтелекту. Розглянемо це у трьох аспектах: яким чином учні схильні мислити, що вони люблять та що потребують під час навчання.

1. Діти, у яких добре розвинений лінгвістичний тип інтелекту, схильні мислити словами (in words). Вони люблять читати, писати, розповідати історії. Їм краще навчатися за допомогою книг, приладдя для письма, під час навчання бути залученими до обговорення, діалогу [7, с.33].

2. Учні, у яких переважає логіко-математичний інтелект, вони мають схильність мислити шляхом міркування (by reasoning). Такі діти віддають перевагу експериментам, вирішуванню задач та головоломок, математичних обчислень. Під час навчального процесу вони потребують матеріали, за допомогою яких, вони зможуть експериментувати, наукові матеріали. Також позитивно на них будуть впливати відвідування наукових музеїв, планетарію тощо [7, с.33].

3. Властивість мислити за допомогою образів та картинок (in images and pictures) притаманна дітям з домінуючим візуально-просторовим

інтелектом. Такі учні люблять малювати, візуалізувати, займатися дизайном. Під час навчання доречно буде використовувати відеоматеріали, книги з ілюстраціями, слайди, ігри на уявлення, фільми. Корисний вплив на таких дітей буде справляти відвідування музеїв мистецтв [7, с.33].

4. Учні, які мають тілесно-кінестетичний тип інтелекту, схильні мислити через відчуття (*through somatic sensations*). Такі діти люблять танцювати, бігати, жестикулювати. Під час навчального процесу краще залучати їх до ігор за ролями, до театральних постанов, спортивних ігор та фізичної активності, до практичного навчання [7, с.33].

5. При яскраво вираженому музичному типі інтелекту учні мають властивість мислити за допомогою ритмів та мелодій (*via rhythms and melodies*). Дітям з музичним типом інтелекту подобається співати, слухати, постукувати ногами та руками. Прослуховування пісень, гра на музичних інструментах, відвідування концертів – те, що буде сприяти більш продуктивному навчанню [7, с.33].

6. Властивість мислити, відображаючи ідеї інших людей (*by bouncing ideas off other people*), притаманна учням з міжособистісним типом інтелекту. Такі люди схильні до організації, керування. Такі люди потребують бути у соціумі, на громадських заходах, бути залученими до групових ігор [7, с.33].

7. Діти з вираженим внутрішньоособистісним типом інтелекту схильні мислити у співвідношенні зі своїми потребами, почуттями та цілями (*in relation to their needs, feelings, and goals*). Такі діти люблять розмірковувати, мріяти, планувати, схильні до рефлексії. Благотворно впливати під час навчання на них може час, проведений на самоті, самостійні проєкти [7, с.33].

8. Учні, у яких переважає натуралістичний тип інтелекту, можуть мислити через природу (through nature and natural forms). Таким дітям притаманна любов до природи, тварин, вони люблять досліджувати та турбуватися про навколишнє середовище. Вони потребують взаємодії з природою та тваринами, знаряддя для дослідження навколишнього середовища, наприклад, мікроскоп, бінокль тощо [7, с.33].

Томас Армстронг у своїй роботі пише, що теорія множинного інтелекту може слугувати для стратегій навчання. Так як діти мають різні схильності до восьми типів інтелектів, то можливо одна з стратегій для однією групи учнів буде більш продуктивною, а ніж для іншої групи учнів. І так як кожен учень - це індивідуальність, у якого більш розвинений той чи інший тип інтелекту, то викладачеві буде доцільно використовувати не лише одну стратегію під час занять, а цілий спектр. Армстронг у своїй праці представляє по декілька навчальних стратегій до кожного типу інтелекту [7, с.72-73]. Ми розглянемо декілька з них.

1. Навчальні стратегії для Лінгвістичного інтелекту

- Розповідь історій (Storytelling)

Стратегія розповіді історій є важливим інструментом навчання. При її використанні викладач може включити в історію ідеї та важливі навчальні цілі, які представляє учням. Ця історія може бути оригінальною, наприклад, мати казковий характер [7, с.73-74].

- Публікації (Publishing)

Часто письмо під час навчання розглядається як нудний та нецікавий процес. Але якщо учням надати можливість публікувати свої роботи, цей процес може стати для них можливістю поділитися та поширити свої ідеї та думки. Наприклад, учні можуть опублікувати свої роботи у шкільній газеті [7, с.76].

2. Навчальні стратегії для Логіко-математичного інтелекту

- Класифікації та категоризації (Classifications and categorizations)

У цьому підході можна об'єднати різні фрагменти інформації навколо центральної ідеї або теми. Учень може використовувати діаграми, інтелектуальні карти тощо [7, с.78].

3. Навчальні стратегії для Візуально-просторового інтелекту

- Кольорові сигнали (Color cues)

Учні з розвиненим цим типом інтелекту можуть бути чутливими до кольору. Щоб урізноманітнити та зробити навчальний процес більш продуктивним, буде доречно під час занять використовували кольорове обладнання: різнокольорову крейду, олівці, ручки, папір. Учні можуть за допомогою маркерів виділяти найголовніші моменти та робити нотатки [7, с.80].

- Візуалізація (Visualization)

Візуалізація може допомогти учням створити «внутрішню дошку» («inner blackboard») у своїй уяві та розмістити на ній навчальний матеріал. І при необхідності згадати ту чи іншу інформацію, дитині треба зазирнути на «дошку» та знайти те, що їй потрібно [7, с.80].

4. Навчальні стратегії для Тілесно-кінестетичного інтелекту

- Відповіді тіла (Body answers)

Цей підхід передбачає використання тіла, рухів у якості відповідей та вказівок, наприклад, підняти руку, палець, кліпнути очима тощо [7, с.83].

- Театр у класі (Classroom theater)

Щоб краще засвоїти той чи інший матеріал, можна запропонувати учням виразити його за допомогою театральної постанови. Учні можуть створити п'єсу, сценку, пантоміму тощо, використовувати реквізит [7, с.83].

5. Навчальні стратегії для Музичного інтелекту

- Музика настрою (Mood music)

Ідея цього підходу полягає у тому, щоб знайти відповідну пісню або мелодію, яка буде створювати необхідну атмосферу для заняття [7, с.87].

- Ритми, пісні, реп (Rhythms, songs, raps, and chants)

Суть цієї стратегії полягає у тому, щоб взяти той матеріал, що вивчається, та перетворити його у ритмічний формат. Учні можуть самі створювати пісні, реп тощо, основою яких буде інформація із навчального матеріалу [7, с.85-86].

6. Навчальні стратегії для Міжособистісного інтелекту

- Кооперативні групи (Cooperative groups)

Цей підхід передбачає роботу учнів у групах над навчальними цілями. У групах діти можуть працювати колективно, де кожний може вносити свої ідеї. Також учні можуть розподілити певні обов'язки між собою. Робота у групах дає змогу учням навчитися працювати та функціонувати в колективі, що є важливим для успішної взаємодії, наприклад, з колегами у майбутньому [7, с.89].

- Настільні ігри (Board Games)

За допомогою цієї стратегії можна вдосконалювати знання з певної теми, тому що саме неформальна атмосфера та цікава гра може сприяти появи інтересу учня до навчального матеріалу. Це може бути настільна гра з фішками, кубиками та ігровою дошкою з певними питаннями або завданнями до теми уроку [7, с.89-90].

7. Навчальні стратегії для Внутрішньоособистісного інтелекту

- Однохвилинні періоди роздумів (One-Minute Reflection Periods)

Цей підхід передбачає перерви для зосередження та аналізу. Під час заняття можна виділити хвилину, щоб учень зміг поміркувати над новою,

особливо складною, інформацією та пов'язати її з подіями власного життя [7, с.91].

- Час для вибору (Choice Time)

Ця стратегія передбачає наявність вибору для учня. Це створює можливість для нього приймати рішення самостійно. Наприклад, можна запропонувати дитині обрати тему презентації, проекту тощо на його власний розсуд, або серед запропонованих [7, с.92].

7. Навчальні стратегії для Натуралістичного інтелекту

- Прогулянки на природі (Nature Walks)

Цей підхід можна розглянути як спосіб закріплення навчального матеріалу через прогулянки на природі. Наприклад, це може слугувати підготовкою до малювання, творчого письма тощо [7, с.94].

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що за теорією множинного інтелекту існує вісім типів інтелекту: лінгвістичний, логіко-математичний, тілесно-кінестетичний, музичний, міжособистісний, внутрішньоособистісний, візуально-просторовий, натуралістичний. Діти можуть мати усі типи, але певні з них будуть переважати. Також ми розглянули вісім типів навчання для учнів з різними інтелектами і те, як ці учні схильні мислити, що вони люблять та у чому мають потребу. Нам вдалося розглянути спектр навчальних стратегій, які будуть продуктивно впливати на учнів з тим чи іншим типом інтелекту.

1.2. Методи, цілі та прийоми у контексті навчання англійської мови

Методика є невід'ємною та обов'язковою частиною під час процесу навчання будь-якого предмету, у нашому випадку, іноземної (англійської)

мови. У цій частині роботи ми розглянемо теоретичне підґрунтя методики навчання, її основні аспекти та компоненти.

Ніколаєва С. Ю. дає визначення, що поняття методики пов'язано з поняттям навчального процесу. **Навчальний процес** - це взаємодія того, хто передає досвід і того, хто його переймає [3, с.15].

Методика викладання вивчає цілі, зміст, методи і засоби навчання.

Об'єкт методики - це навчання, а **предмет** - метод навчання [3, с.16].

Серед основних підходів (стратегій навчання) виділяють чотири основних:

- Біхевіористський
- Інтуїтивно свідомий
- Свідомий пізнавальний
- Комунікативний (саме завдяки цьому підходу у процесі навчання формування іншомовних мовленнєвих навичок відбувається через іншомовну діяльність учня) [3, с.38-39].

Постановка **цілей навчання** допомагає визначити мету (оволодіння іноземною мовою для спілкування та формування комунікативної компетенції) [3, с.40].

За Петрашуком О.П. ми можемо виділити чотири цілі навчання у ЗЗСО: практична, виховна, освітня та розвиваюча.

1. **Практична ціль** включає в себе освоєння умінь мовлення в контексті видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письмо) [3, с.40].

2. **Виховна ціль** здійснюється через процес особистого оволодіння новою культурою [3, с.41].

3. **Освітня ціль** реалізується через освіту засобами іноземної мови, що вивчається [3, с.41].

4. **Розвиваюча ціль** досягається шляхом оволодіння досвідом творчості, пошукової діяльності [3, с.41].

Усі цілі взаємопов'язані між собою, тому реалізуються у комплексі [3, с.42].

Також у контексті методики викладання англійської мови можемо розглянути поняття «**зміст навчання**». Зміст навчання має функцію забезпечення досягнення головної цілі навчання - навчити спілкуватися той чи іншою іноземною мовою. Тому ми можемо розглянути наступне поняття як «іншомовна комунікативна компетенція», яка досягається здатністю учнів використовувати іноземну мову під час спілкування. Ця компетенція включає в собі інші види компетенцій [3, с.42].

- Мовна компетенція відповідає за лексичні, граматичні, фонетичні та орфографічні знання та навички [3, с.42].
- Мовленнєва компетенція охоплює інші види компетенцій: аудіювання, читання, говоріння та письмо.
- Соціокультурна компетенція включає країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетенції [3, с.43].
- Також слід звернути особливу увагу на те, що розвиток комунікативної компетенції залежить від формування подібних до реального спілкування мовленнєвих ситуацій [3, с.47].

Щодо поняття «**принципи навчання**», то навчання мови відбувається за допомогою дидактичних та методичних принципів. Петрашук О.П. стверджує, що принципи відповідають на питання «Як організувати навчальний процес?».

- **Дидактичні** принципи включають наступні: наочності, науковості, свідомості, активності, індивідуалізації та інші [3, с.48].

- До **методичних** відносять такі принципи: комунікативності, домінуючої ролі вправ, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, принцип урахування рідної мови [3, с.51].

Одним із найважливіших аспектів методики викладання англійської мови є **методи навчання**.

- Поняття **методу** може розглядатися у двох аспектах: як метод навчання (наприклад, комунікативний метод) та як спосіб покрокової діяльності викладача та учня для досягнення навчальної цілі [3, с.53].

- Науковець Петрашук О.П. виділяє наступні методи-способи, які застосовує викладач: **демонстрація, пояснення, організація вправляння**. А також три основні методичні етапи: етап презентації (включає в себе показ нового навчального матеріалу), етап тренування та етап практики [3, с.53].

- Задача викладача під час навчально процесу – демонструвати, пояснювати та організовувати вправляння, тобто здійснювати контроль, а задача учня - ознайомитися, осмислити та вправлятися, тобто здійснювати самоконтроль [3, с.54].

Також важливим аспектом викладання англійської мови є **методичні прийоми**. Це поняття включає в себе певні дії для виконання певного завдання, наприклад. У науковій праці Петрашук О.П. зазначає такі прийоми:

- прийоми семантизації лексичних одиниць;
- прийоми організації діяльності учнів в опрацюванні нового матеріалу, в закріпленні навичок та розвитку вмінь мовлення через залучення учнів до виконання мовних та комунікативних вправ (вирішити кросворд, заповнити пропуски у тексті, написати твір, відповісти на запитання до тексту тощо) [3, с.55].

Отже, аналіз теоретичного дав нам можливість розглянути основні поняття у контексті методики викладання іноземної мови такі як: цілі навчання та їх функції, зміст навчання, поняття іншомовної комунікативної компетенції, принципи навчання та їх види, методи навчання та методичні прийоми.

1.3. Формування іншомовної граматичної компетентності та класифікація вправ

Вміння виражати свої думки стилістично, лексично, фонетично, граматично правильно – запорука успішного спілкування іншою мовою, запорука бути почутим та зрозумілим коректно. Тож у нашій роботі є доцільним розглянути питання про іншомовну компетентність у граматичному контексті.

Граматична компетенція (ГК) – це здатність людини граматично коректно оформлювати свої висловлювання в усній та писемній формах та розуміти граматичне оформлення мовлення інших [6, с.15].

Скляренко Н.К. головною метою навчання граматичного матеріалу іноземної мови називає оволодіння граматичними навичками (репродуктивними та рецептивними) [3, с.73].

Оволодіння **репродуктивною граматичною навичкою** передбачає здатність виражати свої думки під час говоріння та письма, обирати граматичну структуру та застосовувати її у відповідній ситуації мовлення [2, с.239].

Оволодіння **рецептивною граматичною навичкою** дає вміння розуміти усні та письмові висловлювання інших [3, с. 73].

Таким чином, можна виділити наступні операції, які входять до граматичних навичок:

Операції репродуктивної граматичної навички:

- вибір граматичної структури;
- оформлення за нормами мови;
- реалізація під час мовлення [6, с.18].

Операції рецептивної граматичної навички:

- сприймання;
- розпізнавання;
- співвіднесення із значенням [6, с.18].

У науковій праці Скляренко Н.К та Писанко М.Л. висвітлюють **етапи формування граматичної компетентності**, спираючись на етапи формування мовленнєвої граматичної навички, виділені Шатіловим С.П. Перший етап – **орієнтовно-підготовчий**, він включає ознайомлення з граматичною структурою у мовленнєвій ситуації або контексті. Другий етап – **стереотипно-ситуативний**, він передбачає автоматизацію операцій з граматичною структурою на рівні фрази. Під час третього етапу, **варіюючи-ситуативного**, учень продовжує автоматизувати дії з новою граматичною структурою на основі необхідних граматичних вправ [2, с. 244].

Скляренко Н.К. та Бориско Н.Ф. розглядають поняття «**вправа**» як багаторазове виконання окремих дій в навчальних умовах для оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю або її компонентами [2, с.181].

Кожна вправа включає такі компоненти:

- інструкцію до вправи;
- зразок виконання (факультативний компонент);

- виконання вправи;
- контроль викладачем, самоконтроль або взаємоконтроль учнів виконання вправи [2, с.181].

Розглянемо критерії та класифікацію вправ за типами, яку у наукових працях виділяють Скляренко Н.К. та Бориско Н.Ф. [2, с.183], [3, с.66].

1. **За спрямованістю на прийом або видачу інформації** виділяють такі типи вправ:

- **Рецептивні вправи:** учень сприймає зорово або на слух вербальну інформацію, а потім демонструє, що він розрізняє, наприклад, звуки, розуміє текст тощо [2, с.183].
- **Репродуктивні вправи,** для них характерне повне або зі змінами відтворення навчального матеріалу, наприклад, звуку або слова. Цей тип вправ більше пов'язаний з рецептивно-репродуктивними вправами, так як учень спершу повинен прийняти вербальну інформацію, а лише потім її відтворити [3, с.65].
- **Рецептивно-репродуктивні вправи,** як ми вже згадали вище, мають на увазі сприйняття та імітацію учнями інформації [2, с.184].
- **Продуктивні вправи:** учень створює усне або письмове висловлювання самостійно [3, с.66].
- **Рецептивно-продуктивні вправи,** для них характерне породження тексту учнем з попереднім сприйняттям тексту, який служить у якості стимула для створення власного [2, с.184].

2. **За критерієм комунікативності** виділяють наступні типи вправ:

- **Комунікативні вправи** характеризуються виконанням учнем мовленнєвої діяльності іноземною мовою [3, с.66].

- Умовно-комунікативні вправи, для них характерна наявність ситуації та мовленнєвого завдання, під час якого учень має виконати мовленнєву дію [3, с.66].

- Некомунікативні вправи: учень виконує дію з мовним матеріалом. Цьому типу вправ не притаманна наявність ситуації [2, с.184].

3. **За вмотивованістю** виділяють такі вправи:

- Вмотивовані вправи мають мотив виконання дії.
- Невмотивовані не характеризуються наявністю мотиву [2, с.185].

4. **За рівнем керування діяльністю учня** існують наступні типи вправ:

- Вправи з повним керуванням спрямовані на повну імітацію сприйнятої інформації.

- З частковим керуванням вправи передбачають можливість деяких невеликих змін зі сторони учня за певної ситуації.

- Вправи, які мають мінімальний рівень керування, мають на увазі зменшений рівень втручання та управління зі сторони вчителя [2, с.185].

5. **За наявністю або відсутністю ігрового компонента** виділяють такі типи вправ:

- Без ігрового компонента.
- З рольовим ігровим компонентом (учням даються ролі).
- З нерольовим ігровим компонентом (є гра, але відсутні ролі) [2, с.185].

6. **За наявністю або відсутністю опор:**

- Вправи без опор.

- Вправи з природними опорами передбачають наявність таких опор (картки, таблиці тощо), які учень вживає, коли використовує рідну мову.

- Вправи із спеціально створеними опорами характеризуються наявністю опор, які включають невідому учневі інформацію, яка допоможе йому виконати вправу [2, с.185-186].

7. За способом виконання вправи розрізняють:

- Фронтальні вправи, під час їх виконання вчитель звертається до всіх учнів або до окремих учнів по черзі.

- Хорові вправи використовуються для імітації, наприклад, нової лексики хором.

- Індивідуальні вправи поділяються на індивідуальні одночасні та індивідуальні послідовні.

- Парні вправи (одночасні та послідовні).

- Вправи у малих групах.

- Вправи у командах.

- Вправи у групі [2, с.186], [2, с.183].

Також вправи можна розрізнити **за характером їх виконання** (усні та письмові), **за участю рідної мови** (одномовні та двомовні), **за їх функцією у навчальному процесі** (тренувальні та контрольні), **за місцем виконання** (класні, домашні та лабораторні) [3, с.66].

Отже, проаналізувавши теорію про формування іншомовної граматичної компетентності, ми розглянули головну мету навчання граматичного матеріалу, розібрали поняття «граматична навичка» та її типологію, виділили операції репродуктивної та рецептивної навичок. Також нам вдалось розібрати етапи формування граматичної

компетентності, розглянути поняття «вправа», її компоненти, класифікацію за різними критеріями. Цей проаналізований теоретичний матеріал слугуватиме для написання практичної частини нашого дослідження.

РОЗДІЛ 2. ПЛАНУВАННЯ УРОКУ ЗА ТЕОРІЄЮ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ

2.1. Розробка системи рецептивних вправ для розвитку граматичних навичок з урахуванням типів інтелекту

У наш час освітній процес все більше прагне вдосконалюватись. Викладачеві англійської мови необхідно підбирати такі матеріали, вправи для навчання, щоб вони відповідали індивідуальним потребам учнів. Таким чином, цю частину нашої роботи ми присвятимо розробці системи рецептивних вправ для розвитку граматичних навичок з урахуванням типів інтелекту.

Розробляючи граматичні вправи ми будемо спиратися на актуальну навчальну програму Міністерства освіти і науки України з іноземної мови (англійської) у загальноосвітніх навчальних закладах 5-9 [4] та 10-11 [5], обираючи ті граматичні структури, які вивчаються на тому чи іншому році навчання.

Ми підібрали низку вправ та завдань для задоволення потреб учнів з різними типами інтелекту під час навчання англійської мови.

Для **лінгвістичного** типу характерні такі вправи та завдання як: discussion, storytelling, debate, word game [12, с.136], essays and written reports [9].

Для **логіко-математичного** – matching, gap-filling, ordering [12, с.136], grammar categorizing activities, grammar rules study, error recognition, correcting work based on teacher indications, develop mind-maps [9].

Для **тілесно-кінестетичного** – typing, movement games, role plays, pantomime activities, facial expression games [9].

Для **музичного** – creating songs, listening to the songs [12, с.136].

Для **міжособистісного** – small group work, team competitions, role plays using dialogues [9].

Для **внутрішньоособистісного** – writing in logs and diaries, speaking about one's personal history with confidence [9].

Для **візуально-просторового** – creating mind maps, multimedia projects, highlighting texts in different colors to indicate tense or function [12, с.136].

Для **натуралістичного** – exploring outdoors but in English [12, с.136].

Для розвитку граматичної компетентності під час навчання використовують **рецептивні і рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні і деякі некомунікативні вправи** [2, с.247].

У цьому підрозділу ми будемо працювати над розробкою рецептивних вправ. Серед них виділяють такі вправи:

- *на впізнавання;*
- *диференціацію;*
- *ідентифікацію;*
- *вибір граматичної структури за контекстом;*
- *на перевірку розуміння граматичної структури* [2, с.247].

• **Вправа на впізнавання граматичної структури «as ... as» для учнів 8-ого класу**

Інструкція: Listen to the part of the song [11], look at the lyrics [11], then find and write down the phrases with «*as ... as*».

As sly as a fox, as strong as an ox

As fast as a hare, as brave as a bear

As free as a bird, as neat as a word
As quiet as a mouse, as big as a house
All I wanna be, all I wanna be, oh
All I wanna be is everything
As mean as a wolf, as sharp as a tooth
As deep as a bite, as dark as the night
As sweet as a song, as right as a wrong
As long as a road, as ugly as a toad
As pretty as a picture hanging from a fixture
Strong like a family, strong as I wanna be
Bright as day, as light as play
As hard as nails, as grand as a whale
All I wanna be oh, all I wanna be, oh
All I wanna be is everything
Everything at once
Everything at once, oh
Everything at once [11].

Ця вправа була спрямована на впізнавання та пошук учнями фраз з граматичною структурою «as ... as». Ця вправа була розроблена за допомогою аудіозапису та тексту пісні «Everything at Once» by Lenka [11].

Ця вправа підійде для учнів, у яких розвинений **лінгвістичний інтелект**, так як вони схильні навчатися через читання. А також ця вправа може бути використана з учнями, які мають **музичний інтелект**. При яскраво вираженому цьому типі інтелекту учні мають властивість мислити за допомогою ритмів та мелодій, вони люблять слухати пісні. Прослуховування граматичної структури у пісенній формі сприяє кращому запам'ятовуванню.

Таким чином, можемо зробити висновок, що ця вправа підійде для учнів з лінгвістичним типом інтелекту або з музичним, або для учнів, які схильні мати обидва.

- **Вправа на ідентифікацію «Future forms *going to*, *will*, + *Infinitive*»» для учнів 10-ого класу**

Інструкція: Look at the sentences, choose the correct Future form (*going to* or *will*) and write them in the correct column (Таблиця 2.1).

1. *He thinks that it (will/ be going to) snow tomorrow.*
2. *Watch the weather forecast, it (will/ be going to) snow tomorrow.*
3. *They (will/ be going to) visit a theatre next week. They already bought the tickets.*
4. *We are hungry. I (will/ be going to) buy some biscuits.*
5. *She considers that this team (will/ be going to) win the game.*
6. *Look at the clouds! It (will/ be going to) rain.*

Таблиця 2.1

FUTURE FORMS	
GOING TO	WILL

Key (Таблиця 2.2):

Таблиця 2.2

GOING TO	WILL

<p>Watch weather forecast, it is going to snow tomorrow.</p> <p>They are going to visit a theatre next week. They already bought the tickets.</p> <p>Look at the clouds! It is going to rain.</p>	<p>He thinks that it will snow tomorrow.</p> <p>We are hungry. I will buy some biscuits.</p> <p>She considers that this team will win the game.</p>
--	--

Так як учні, які мають розвиненим **логіко-математичний інтелект**, вони схильні сприймати та засвоювати інформацію через класифікацію. Тому ця вправа матиме продуктивний вплив на учнів з цим типом інтелекту.

- **Вправа на вибір граматичної структури за контекстом для учнів 9-ого класу**

Інструкція: Watch the video «*Climate 101: Deforestation | National Geographic*» [13], then read the script and underline the correct variants. Then watch the video again and check your answers.

Forests cover about 30% of the planet. And the ecosystems they **(1) play/ plays/ are playing** an essential role in supporting life on earth. But deforestation **(2) is clearing/ are clearing/ clear** earth's forest on a massive scale. And at the current rate of destruction, the world's rainforest can completely disappear within 100 years. Why should we care about deforestation?

Together Forestry and Agriculture **(3) is responsible/ are responsible/ responsible** for 24% of greenhouse gas emissions, making deforestation a

significant contributor to climate change. Deforestation (4) *impact/ are impacting/ impacts* the amount of greenhouse gases in the atmosphere in two ways. First, when trees (5) *are felled/ is felled/ felling*, they release the carbon they are storing into the atmosphere. Second, trees play a critical role in absorbing the greenhouse gases (6) *that/who* fuel global warming. Fewer forests mean larger amounts of greenhouse gases entering the atmosphere, and increased speed and severity of global warming. In addition to helping regulate the earth's climate, forests provide habitats for over 80% of the plants and animals (7) *that/who* live on land. But deforestation destroys these habitats, diminishing biodiversity. Some estimate that four to six thousand rainforest species go extinct each year. This also affects the more than two billion people (8) *which/who* rely on forests as sources of food and shelter. The biggest driver of deforestation is agriculture. Farmers chop down trees in order to plant crops like soybeans, palm trees and cocoa, or to make room to raise livestock for beef. Logging operations which provide the world's wood and paper products also cut countless trees each year. Forests are also (9) *destroyed/ destroy/ destroying* as a result of growing urban sprawl, as land is (10) *develop/ developed/ developing* for dwellings. The effects of deforestation are grave, but not irreversible. Efforts such as managing forest resources, eliminating clear-cutting and planting new trees to replace those removed, are already being made to reduce deforestation's environmental impact on our planet. And while some plant and animal species (11) *are gone/ go/ is gone forever*, combating deforestation can help prevent further loss of biodiversity [13].

Key:

(1) *play*; (2) *is clearing*; (3) *are responsible*; (4) *impacts*; (5) *are felled*; (6) *that*; (7) *that*; (8) *who*; (9) *destroyed*; (10) *developed*; (11) *are gone*.

Ця вправа розроблена для учнів 9-ого класу, вона спрямована на повторення граматичних структур з теми 8-ого класу «Active and passive of

previously learnt verb forms» та на формування граматичної навички з теми «*Who, which, that* in relative clause». Ця вправа підійде для учнів, у яких розвинений **візуально-просторовий інтелект**, так як підчас її виконання учню необхідно передивитися відео. Це значно урізноманітнить навчальний процес та зробить його більш продуктивним. Також ця вправа буде доречною для використання з учням з **натуралістичним інтелектом**, так як вони цінують світ природи та турбуються про екологічну ситуацію. Перегляд відео та читання тексту (скрипту) допоможе їм засвоїти нові граматичні структури краще.

Таким чином, можемо зробити висновок, що ця вправа підійде для учнів з візуально-просторовим або натуралістичним типом інтелекту, або для тих, хто схильний мати обидва з них.

Отже, у цій частині нашої роботи ми підібрали ряд можливих вправ та завдань для задовільнення потреб учнів з різними типами інтелекту під час навчання англійської мови. Ми розробили декілька рецептивних вправ, а саме: на впізнавання, ідентифікацію та вибір граматичної структури за контекстом. Кожна з цих вправ спрямована на покращення сприймання, засвоєння та запам'ятовування навчальної інформації учнями з тим чи іншим типом інтелекту, а саме: з лінгвістичним, музичним, логіко-математичним, візуально-просторовим та натуралістичним.

2.2. Репродуктивні вправи, спрямовані на розвиток навичок і вмінь використання граматики з урахуванням типів інтелекту

Ця частина нашої роботи направлена на розробку рецептивно-репродуктивних умовно-комунікативних вправ для розвитку граматичних навичок учня. Такі вправи поділяються на:

- вправи на імітацію зразка мовлення;
- підстановку;
- трансформацію;
- завершення зразка мовлення;
- відповіді на різні типи запитань;
- постановка запитань;
- самостійне вживання зразку мовлення з новою граматичною структурою [2, с.249];
- переказ тексту, відомого слухачам, з певними змінами [2, с.187].

Важливим моментом у навчанні англійської мови є **використання допоміжних засобів**. Саме вони урізноманітнюють навчальний процес та сприяють мотивації учнів до навчання. Вони бувають **нетехнічними** та **технічними** [2, с.253].

До **нетехнічних засобів** можна віднести:

- засоби зображальної наочності (малюнки, фотоматеріали, ілюстрації).
- засоби графічної наочності: таблиці (ілюстративні, підстановчі), картки, кросворди тощо) [2, с.253].

До **технічних засобів** відносять фонограму, відеофонограму, комп'ютерні вправи [2, с.254].

Ці засоби ми використовували при розробці вправ.

- **Розробка рецептивно-репродуктивної вправи для учнів 9-ого класу**

Інструкція: Drag, drop words to rearrange each sentence into its correct order, read them and translate.

1. *stay / snows / If / morning, / will / it / we / tomorrow / home.*
2. *have / they / time, / If / go / to / will / the / they / cinema.*
3. *weather / their / If / fine, / will / the / to / children / is / the / go / park.*
4. *If / order / she / restaurant, / a / to / will / she / goes / a / steak.*
5. *bad, / If / see / he / will / he / a / feels / doctor.*
6. *work / you / pass / your / If / you / hard, / will / exam.*

Key:

1. *If it snows tomorrow morning, we will stay home.*
2. *If they have time, they will go to the cinema.*
3. *If the weather is fine, their children will go to the park.*
4. *If she goes to a restaurant, she will order a steak.*
5. *If he feels bad, he will see a doctor.*
6. *If you work hard, you will pass your exam.*

Ця вправа (Рис. 2.1) була розроблена за допомогою технічного засобу, а саме за допомогою інтерактивної платформи для створення ігор, вправ, вікторин – «Wordwall» [15]. Ця вправа спрямована на формування граматичної навички з теми «First Conditional».

Ця вправа підійде для учнів, які мають **лінгвістичний тип інтелекту**, так як такі діти схильні навчатися за допомогою слів, ігор зі словами. Також ця вправа буде актуальною для власників **логіко-математичного інтелекту**, такі учні схильні до міркування, люблять вирішувати головоломки, у нашому випадку вправа на відновлення порядку слів у реченні буде доцільною для використання. Наявність ігрового компоненту та кольорове візуальне оформлення дає нам змогу запропонувати цю вправу для учнів, у яких превалює **візуально-просторовий інтелект**.

Таким чином, у контексті урахування типів інтелекту учнів, ми можемо назвати цю багатофункціональною, так як вона буде доречною у

використанні з учнями з лінгвістичним інтелектом, логіко-математичним та візуально-просторовим, або з учнями, які мають схильність мати усі три типи інтелекту.

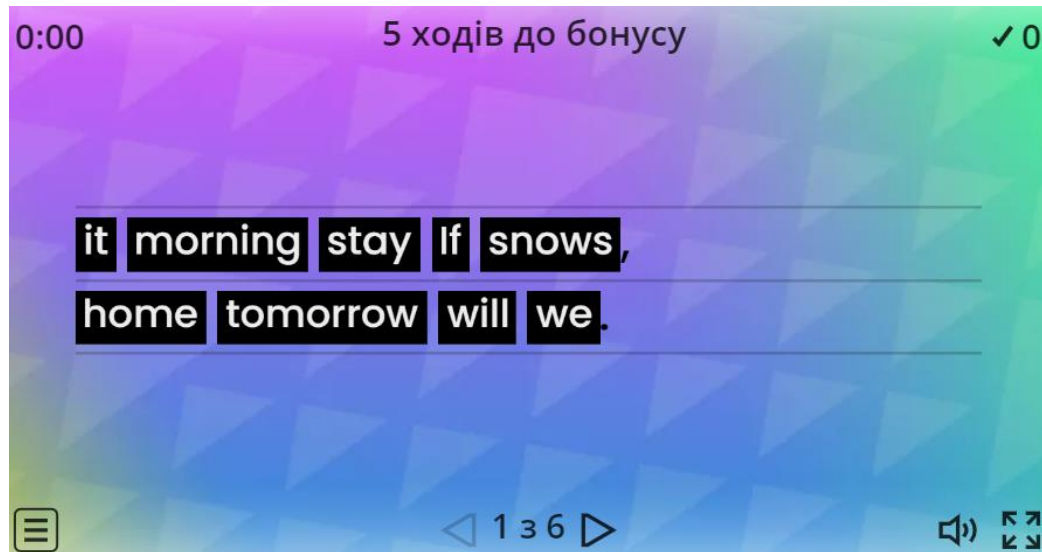

Рисунок 2.1 – Вправа спрямована на формування граматичної навички з теми «First Conditional» на інтерактивній платформі «Wordwall»

- **Розробка рецептивно-продуктивної вправи на самостійне вживання граматичної конструкції в усному та писемному мовленні для учнів 10-ого класу**

Інструкція: Create an essay-presentation «*If I were a movie director, what movie would I make?*», use the second conditional

Ця рецептивно-репродуктивна вправа направлена на формування граматичної навички з теми «The Second Conditional» та на самостійне вживання граматичної конструкції у писемному мовленні (створення есе) та в усному мовленні (усний виступ).

Ця вправа є самостійним проектом, працюючи над яким учневі необхідно зосередитися, поміркувати та виразити свої думки. Такий рід діяльності притаманний власниками **внутрішньоособистісного інтелекту**.

Також ця вправа буде мати продуктивний вплив для учнів з **лінгвістичним інтелектом**, так як вони є гарними оповідачами. Виступ учня повинен супроводжуватись презентацією з різними картинками та ілюстраціями, тому це завдання буде актуальним для дітей з домінуючим **візуально-просторовим інтелектом**.

- **Розробка рецептивно-продуктивної вправи на самостійне вживання граматичної конструкції в усному мовленні для учнів 11-ого класу**

Інструкція: *Imagine that you are going on a cruise with your friend. You are going to visit many European countries. You have been preparing for this trip for two months. You have already packed your things. But you realized that you couldn't find your ticket.*

Create a drama about this situation. You should use direct and reported speech. The actors should use direct speech, the narrator should use reported speech. Present the drama to your teacher and classmates.

Розроблена нами рецептивно-продуктивна вправа на самостійне вживання граматичної конструкції в усному мовленні містить в собі прийом рольової гри. Під час навчального процесу залучання до ігор за ролями, до театральних постанов необхідно для учнів з **тілесно-кінестетичним типом інтелекту**. Ця вправа передбачає роботу учнів у групах над навчальною ціллю – використання *Direct and Reported Speech* в усному мовленні, тому рольова гра з використанням діалогічного мовлення матиме продуктивний вплив на учнів з **міжособистісним типом інтелекту**.

Можемо зробити висновок, що ця вправа підійде для учнів, які схильні мати тілесно-кінестетичний тип або міжособистісний тип інтелекту, або ж обидва.

- **Розробка вправи на самостійне вживання зразку мовлення з новою граматичною структурою для учнів 11-ого класу**

Інструкція: Look at the table (Таблиця 2.3) and formulate a rule about using First, Second and Third Conditional. Then give your own examples of sentences.

Таблиця 2.3

FIRST, SECOND AND THIRD CONDITIONAL		
CONDITION + RESULT		
TYPES OF CONDITIONAL SENTENCES	STRUCTURES	EXAMPLES
FIRST CONDITIONAL	Present Simple + will+Infinitive	If the weather is sunny, they will go on a picnic.
SECOND CONDITIONAL	Past Simple + would+Infinitive	If she had more free time, she would do gymnastics.
THIRD CONDITIONAL	Past Perfect + would have+Past Participle	If he had done his homework, he would have answered the question.

Ця вправа спрямована на репродукцію граматичних структур за темою «*First, Second and Third Conditional*» та самостійного формулювання

правила. Використання у цій вправі додаткового матеріалу у вигляді графічної наочності (таблиці) допоможе привернути увагу та сприяти кращому засвоєнню навчального матеріалу учнями з **логіко-математичним типом інтелекту**.

- **Розробка вправи на самостійне вживання зразку мовлення з новою граматичною структурою «Past Perfect» для учнів 7-ого класу**

Наступна рецептивно-репродуктивна вправа є близькою до попередньої. Її суть полягає у тому, щоб за зразком (прикладом) з граматичною структурою відтворити (сформулювати) правило з власними прикладами. Під час виконання цієї вправи учні можуть використовувати різні засоби наочності (малюнки, таблиці), можуть створити мультимедійну презентацію або інтелектуальну карту (mind map) для формулювання граматичного правила.

Інструкція: Look at the sentences, identify the grammatical structures. Then formulate the rule and give your own examples. You can express the rule through a drawing, table, multimedia presentation, mind map etc.

*Their friends had lived in the USA since 2010 before they moved to Canada.
Sam had eaten his breakfast before he went to school.*

Ця вправа спрямована на самостійне вживання зразку мовлення з граматичною структурою «Past Perfect». Вправа буде доцільною для використання з учнями, які мають **візуально-просторовий тип інтелекту**, так як вони можуть мати схильність до малювання та візуалізації. Також ця розробка може мати продуктивний вплив на учнів, які схильні мати **логіко-математичний тип інтелекту**, так як вони під час виконання цієї вправи можуть застосувати інтелектуальні карти (mind maps), графічні зображення тощо.

• **Розробка вправи на трансформацію зразка мовлення для 9-ого класу**

Інструкція: Read the sentences, choose the correct option. Click on the card to see the right answer.

1. *Don't forget (to lock/ locking) the door.*
2. *They want (to buy/ buying) a new car.*
3. *He stopped (to smoke/ smoking) last year.*
4. *She stopped (to tie/ tying) her shoelaces.*
5. *Remember (to do/ doing) your homework.*
6. *She remembers (to go/ going) to the theater last week.*

Key:

1. *Don't forget **to lock** the door.*
2. *They want **to buy** a new car.*
3. *He stopped **smoking** last year.*
4. *She stopped **to tie** her shoelaces.*
5. *Remember **to do** your homework.*
6. *She remembers **going** to the theater last week.*

Ця вправа (Рис. 2.2) була розроблена за допомогою інтерактивної платформи Quizlet [14]. Ця розробка спрямована на трансформацію зразка мовлення. Учні необхідно прочитати речення, обрати правильний варіант (to+verb або verb+ing), потім натиснути на картку, щоб побачити правильну відповідь.

Наявність у цій вправі візуально цікавого інтерактивного компоненту може привернути увагу учнів з **візуально-просторовим інтелектом**. Тож, ця вправа може бути використана під час навчання з учнями, які мають цей тип інтелекту.

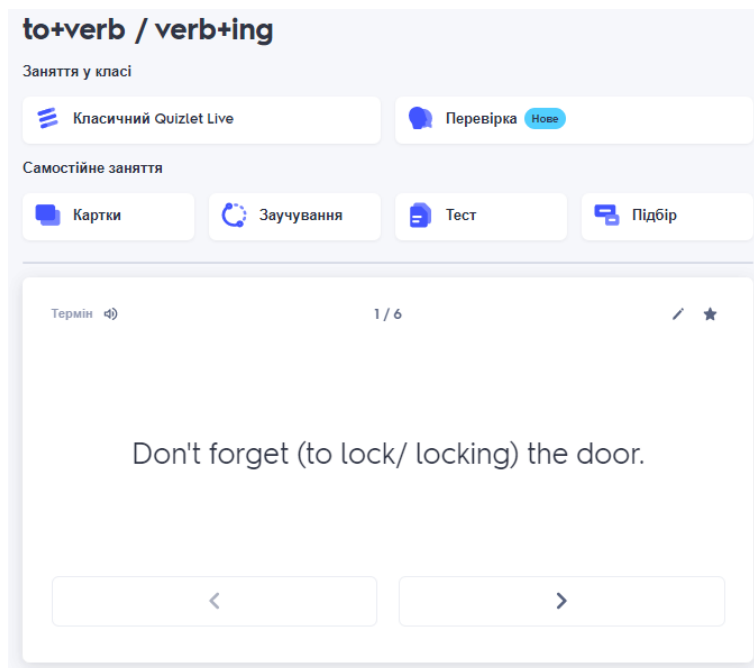

Рисунок 2.2 – Розробка вправи на трансформацію зразка мовлення для 9-ого класу на платформі Quizlet

Таким чином, у цій частині нашого дослідження ми зосередили нашу увагу на розробці рецептивно-репродуктивних умовно-комунікативних вправ спрямованих на розвиток вмінь і навичок використання граматики англійської мови з урахуванням різних типів інтелекту. Також ми розглянули можливість використання у навчальному процесі допоміжних засобів, деякі з них були використані нами під час розробки вправ.

Отже, ми розробили ряд рецептивно-репродуктивних вправ, а саме: вправи на самостійне вживання зразку мовлення з новою граматичною структурою та на трансформацію.

Деякі вправи були створенні за допомогою інтерактивних онлайн-платформ, таких як Wordwall та Quizlet. Таким чином, наявність ігрового компоненту дала можливість урізноманітнити наші розробки, що сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання.

Ці вправи були розроблені з урахуванням різних типів інтелекту, таких як лінгвістичний, логіко-математичний, візуально-просторовий, внутрішньоособистісний, тілесно-кінестетичний, міжособистісний.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши теоретичний матеріал, ми можемо зробити висновок, що за теорією множинного інтелекту Говарда Гарднера існує вісім типів інтелекту: лінгвістичний, логіко-математичний, візуально-просторовий, тілесно-кінестетичний, музичний, міжособистісний, внутрішньоособистісний та натуралістичний. Нам вдалося розглянути вісім типів навчання для учнів з різними типами інтелекту. У нашій роботі ми зазначили, як учні схильні мислити, що вони люблять та які мають потреби. Також ми розглянули теоретичний матеріал про навчальні стратегії, які мають продуктивний вплив на учнів з тим чи іншим типом інтелекту.

Нами було розглянуто наступні поняття: цілі навчання, їх функції, зміст навчання, поняття іншомовної комунікативної компетенції, принципи навчання та їх види, методи навчання та методичні прийоми.

У ході аналізу теоретичних джерел про формування іншомовної граматичної компетентності, нам вдалося висвітлити головну мету навчання граматичного матеріалу, розглянути поняття «граматична навичка» та її типологію. Нами було опрацьовано теоретичну інформацію про етапи формування граматичної компетентності, розібрано поняття «вправа» та її типологію за різними критеріями.

У нашому дослідженні на основі опрацьованого теоретичного матеріалу ми розглянули групи можливих вправ та завдань, які можна використовувати при навчанні англійської мови з урахуванням типів інтелекту. Нами було розроблено декілька рецептивних вправ, а саме: на впізнавання, ідентифікацію та вибір граматичної структури за контекстом. Наші розробки були спрямовані на покращення сприймання,

засвоєння та запам'ятовування навчальної інформації учнями з різними типами інтелекту, а саме: з лінгвістичним, музичним, логіко-математичним, візуально-просторовим та натуралістичним.

Також у нашій роботі ми зосредили увагу на створенні рецептивно-репродуктивних умовно-комунікативних вправ, які би сприяли розвитку вмінь і навичок використання граматики англійської мови з урахуванням різних типів інтелекту. Нами також було розглянуто можливість використання допоміжних засобів у навчальному процесі. Таким чином, нам вдалося розробити групу рецептивно-репродуктивних вправ, а саме: вправ на самостійне вживання зразку мовлення з новою граматичною структурою та на трансформацію. Деякі наші розробки були створені за допомогою інтерактивних онлайн-платформ Wordwall та Quizlet, що значно урізноманітнює вправи та цим самим сприяло підвищенню мотивації учнів до навчання. Вправи рецептивно-репродуктивного виду були створені з урахуванням різних типів інтелекту, таких як лінгвістичний, логіко-математичний, візуально-просторовий, внутрішньоособистісний, тілесно-кінестетичний та міжособистісний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко Н. Є. Теорія множинного інтелекту Г. Гарднера як засіб диференціації іншомовної підготовки школярів / Н. Є. Антоненко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. - 2014. - Вип. 10. - С. 110-112. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2014_10_33.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Навчальні програми з іноземних мов Міністерства освіти і науки України для 5-9 класів
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
5. Навчальні програми з іноземних мов Міністерства освіти і науки України 10-11 класів
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>
6. Склярєнко Н. К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. - 2011. - № 1. - С. 15-25. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2011_1_3.

7. Armstrong, Thomas. (2009). *Multiple Intelligences in the Classroom*. (3rd ed.). Alexandria, VA: ASCD.
8. Arulselvi, E. (2018). Incorporating Multiple Intelligences in the English Classroom. *Excellence in Education Journal*, 7(2), pp. 101-121.
9. Beare, Kenneth. "Multiple Intelligence Activities." ThoughtCo, Aug. 27, 2020, [thoughtco.com/multiple-intelligence-activities-1211779](https://www.thoughtco.com/multiple-intelligence-activities-1211779).
10. Heming, Andrea Lauren, "Multiple Intelligences in the Classroom" (2008). Honors College Capstone Experience/Thesis Projects. Paper 138. http://digitalcommons.wku.edu/stu_hon_theses/138
11. Lenka – Everything At Once URL: <https://genius.com/Lenka-everything-at-once-lyrics>
12. Ma'mun, Nadiah. "The Use of Multiple Intelligence Approach in The Teaching of English for Young Learner." *Teaching English for Young Learners in Indonesia: From Policy to Classroom*, pp.131–138.

Джерела ілюстративного матеріалу

13. CLIMATE 101: DEFORESTATION
[URL:https://www.nationalgeographic.com/science/article/deforestation-leading-to-more-infectious-diseases-in-humans](https://www.nationalgeographic.com/science/article/deforestation-leading-to-more-infectious-diseases-in-humans)
14. Quizlet URL: <https://quizlet.com/757701323/toverb-verb-ing-flash-cards/>
15. Wordwall URL: <https://wordwall.net/uk/resource/39478671/first-conditional>